

I. N. J. V.C.

28

DISSERTATIO PHILOLOGICA

DE

HARMONIA REVELATIONIS ET RATIONIS
CIRCA
CURAM CORPORIS,

Occasione dicti Paul. ad Col. Cap. 2: v. 23.

Cujus
PARTEM PRIOREM,

Consent. Ampl. Fac. Phil. in Reg. ad Auram Academia,
PRÆSIDE,

MAXIME REVERENDO atq; CELEBERRIMO VIRO,

D: NO ISAACO ROSS,

S. S. L. L. PROFESS. REG. & ORD.

Publicæ censuræ modeste subjicit
ANDREAS POSSENIUS,

WIBURGENSIS.

IN AUDIT. MAJORI DIE XIV. NOVEMB.

ANNO MDCCLXI.

H. A. M. S.

A B O Æ ,

Impress. JOH. CHRISTOPH. FRENCKELL.

V I R O
Maxime Reverendo atque Celeberrimo,
D_{N.}. D_{OCT.} GABRIELI
FORTELIO,
DIOCESEOS BORGOENSIS ARCHI-PRÆPOSITO
DIGNISSIMO, TEMPLI CATHEDRALIS ANTISTITI
VIGILANTISSIMO, VEN. CONSIST. ADSESSORI
PRIMARIO GRAVISSIMO,
PATRONO MAGNO.

Ad aram benivolentiae atque favoris TUI, VIR maxime REVERENDE, cursum dirigire cum in animo constituerim, inter spem metumque inculta mea Minerva diu fluciavat, splendor enim eruditio-
nis atque dignitatis TUÆ, radios suos copiose spargentis, me a tanta audacia deterrere voluit. Ast, quum gratiam illam plane singularem, atque facilitatem haud vul-

vulgarem, qua omnes, præsertim literarum cultores
semper amplexus es, animo voluerem revolueremque,
spes mihi affulsa suavissima, quæ me eodem favore ma-
ciatum iri spondebat. Ignoscas itaque, **VIR** maxime
REVERENDE, humillimus oro atque obtestor, quod
hasce pagellæ, omni nitore destitutas, a nomine autem
TUO longe **CELEBERRIMO** lucem mutuantes,
ceu pignus mentis devotissimæ & venerationis nunquam
intermorituræ, **TIBI** offerre ausus sim. Summum re-
rum Moderatorem supplex orare nunquam desistam, ve-
lit **TE**, **MÆCENAS** maxime, ad dies usque Nesto-
reos. fôspitem atque incolumem nec non quovis prospero
rerum successu florentem servare, in **REIPUBLICÆ**
& **ECCLESIAE** emolumentum plane incomparabile,
FAMILIAE TUÆ NOBILISSIMÆ solatum at-
que tutelam firmissimam, **CLIENTUM** denique
TUORUM, quorum in numero me quoque locum ha-
bere finito, refugium atque patrocinium certissimum.
Ero dum spiritus hos regit artus

MAXIME REVERENDI NOMINIS TUI

cultor humillimus

ANDREAS POSSENIUS,

VIRO Plurimum Reverendo atque Praeclarissimo,
D: NO P E T R O
P O S S E N I O ,
Ecclesiæ, quæ Deo in Liebelitz, Cauí & Condio-
lax colligitur, PASTORI meritissimo,
P A R E N T I I N D U L G E N T I S S M O ,

Inter officia, nobis Divinitus in hac mortalitate injuncta, si non primum certe nec ultimum sibi vindicant locum illa, quæ grati animi pensum absolvunt. Et quemadmodum hæc veritas sua radiat luce, ita & nihil ingrato homine est pejus ac turpius. Ne itaque mireris, PATER INDULGENTISSIME, quod ego, qui tot tantaque beneficia a TE sum consecutus, hanc occasionem, gratissimam meam mentem testificandi, summo gaudio exsultans arripiam. Tanta enim atque innumera ab incunabulis usque ad præsens tempus extant TUI in me paterni amoris documenta, ut eadem ne mente quidem complecti, nedum dignis laudum præconiis celebrare, lanquidae meæ valeant vires. TIBI, PATER HONORATISSIME, non solum debedo, quod vivo, sed &, quod be- ne

ne vivo; Tu namque assiduis precibus salutem meam
Deo commendasti & adhuc commendas, Tu crebris
admonitionibus ad pietatem atque virtutem sectan-
dam me stimulare nunquam intermisisti, Tu deni-
que studiorum meorum promovendorum gratia ad
Musarum sedes me non solum misisti, sed etiam ne-
cessariis sumtibus sustentasti. Quo hæc rependam
TIBI, PATER AMANTISSIME, nihil sane præter men-
tem gratissimam atque venerabundam habeo. Accipe
igitur, PATER HONORATISSIME, cartaceum hocce
munus, ceu testimonium & pignus devoti mei animi.

Meum erit, DEUM indefessis compellare preci-
bus, velit TE, PATER OPTIME, quam diutissime so-
spitem in columemque & quavis felicitate cumulatum
præstare, in ECCLESIA CHRISTI, cuius sedulam ges-
sisti & adhuc geris curam, emolumentum, & in o-
mnium, quotquot TUI sumus, solarium & fulcrum
constantissimum. Sic voveo voveboque quandiu ca-
ducam hanc vixero vitam

PATERNI NOMINIS TUI

obedientissimus filius
ANREAS POSSENIUS.

Råd · och Handelsmannen i Uhleåborg,

Sögatad

Herr JOHANN POSSENIUS,

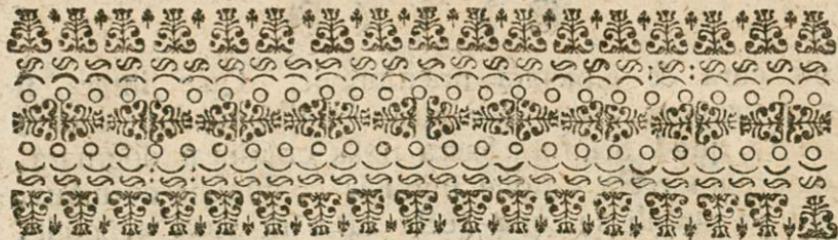
Högtårade Herr Farbror,

Sonsider här den lange efterväntade dagen med nöje upp-
gått, då jag fått tillfälle, att för allmänheten ådaga läg-
ga mit vördnadsfulla och tacksamma sinne, genom be-
prisande af den godhet, som min Herr Farbror ej allenast
under mit wistande i Des hederwärda hus, snart tre års tid,
utan ock sederméra faktis mig bewisa. Men då jag nu är
finnad, at häreninna fullgöra min skyldighet, så måste jag
tilstå, at mångden af de bewista välgärningar icelingar mitz
at heldre figa, än igenom otiträckliga ord dem fördunkla.
Det mit likväl i denna min eftersögenhet fignar, är, at jag
vet, det min Herr Farbror anser vilan för werket. Uptagen
altså dessa blad, hvilka här Eder uppskras, skym et prof af
den vördnad och tacksinhet, som jag Eder hederwärda Person
skyldig är, och låten mitz åfseen hådarefter vara innesluten i
Eder gnisiga åtanke. Min skyldighet häremot skal vara, at
medelst trågna böner europa den Högste, det han faktes in
til sena åldren uppehålla min Herr Farbror vid en siefsonste-
lig hälsa och välmåga, under hvilken önskan jag har den
rånu at framhärra

Högtårade Herr Farbroders

ANDREAS POSSENIUS.

Edmjule sjenare
ANDREAS POSSENIUS.

PRÆFATIO.

Jam inde ab antiquissimis temporibus in id in primis phalanx quidem stygia incubuit, ut verbum divinum, ceu spectrum quoddam & lenocinium cerebri fingentis, ex mortalium oculis & pectore proscribere posset; præsenti tamen ævo majori et jam conatu ad divinum hocce propugnaculum expugnandum velut turmatim confluxit, & pharetras suas omnes, frustraneo licet labore, exhausit. Frustraneo, inquam labore, nam quamvis hodierni ex orco duces, per satellites suos magis exasciatis atque posterioribus armis, invictissimum hocce fundamentum adoriantur, nihilominus, ut omnia ad instar nubecularum ab eminenti veritatis hujus jubare dissipentur, efficerunt ipsa illa divinæ originis criteria, quibus veritatem, in S. pandectis contentam, provida Numi-

A

nis

nis cura & sapientia præmuniuit. Quæ inter, si non primum, certe nec ultimum sibi vindicat locum illud, quod Scriptura Sacra nulla contineat dogmata, quæ cum recta ratione inimicis confligunt cornibus, sed in omnibus, quæ recta ratio ut vera agnoscit, exactissime inter utrumque lumen conveniat. Quod tanto majorem meretur admirationem, quanto certius est, plerosque, qui S. paginam litteris manda- verunt, fuisse homines ineruditos, qui nihilose- cius rerum, quas tractabant, interiorem naturam exæte delinearunt, idque non obstante locorum di- scrimine, miro quodam cum consensu. Si quid a liud, hoc certe divinam redolet vim. Adferas, sis, aliquid scriptum Philosophicum, quod hac in parte cum Scriptura Sacra comparari possit. Vixere qui- dem in hoc orbe Philosophi, ingenio & judicio li- matissimo sibi fortan persuadentes, omnia ab ipsis lynceis omnino oculis esse perlustrata, nullamque in monumentis suis literariis deprehendi posse contra- dictionem; aliud tamen ætas, præsertim illis fu- tura, multis in articulis docuit, quæ de re nemo, nisi hospes plane in actis Philosophorum, dubitare potest. E contrario quotquot jam, Canone absoluto, excurrerunt secula, tot sunt testimonia luculentissi- ma, nullum hucusque fuisse, qui veram inter re- velatas veritates & rationem pugnam detegere va- luisset.

Ex locis, unde quantum ad officia erga cor- pus ejusque vitam & sanitatem exactissima Scri- pturæ Sacræ cum ratione convenientia demonstra- ri po-

ri potest, eminet Vers. 23. Cap. 2. Epist. ad Colossenses.

Cujus argumenti considerationem Philologicam, ostensa simul harmonia svavissima inter verbum divinum & rationis dictamina, pro virili tentare constituiimus. Qua in re, si desideriis Tuis L. C. non queam, quod satis est, facere, a tua nihilominus humanitate haud fallaci spe exspecto fore, ut, quæ festinanti calamo a nobis profecta sunt, non mordaci prosequaris lima, sed benigne potius censuræ involvas peplo.

§. I.

Ut itaque ad sensum Apostoli in allato commate eruerendum excutiendurnque attentionem adhibeamus, instituti requirit ratio; quod ut eo felicius succedat, inquirere juvabit in ipsum statum Ecclesiæ Colossensis, momentaque cum eo arcte connexa, h. e. ad *quos* & contra *quos* vir divinus scriperit, paucis examinare. Florentem statum Christianismi in majore saltem hujus Ecclesiæ portione, præter alia, haud obscure produnt verba Apostoli Cap. I., quæ initium fere Epistolæ a versu 2:do ad 14:tum incl. occupant. Sic non modo jam versu 2:do Colossensibus, ut *αγίοις καὶ τισοῖς ἀδελφοῖς* εἰ *χειτῶ*, Epistolam inscribit, sed versibus 3:tio 4:to & 5:to fidem illorum ejusque fructus clarius et jam celebrat, innuens simul, spe communis salutis & gloriæ in cœlis, qua florent, maximopere ac-

cendi charitatem ipsorum erga sanctos & eam fer-
 ventiorem reddi. Quæ non minus, quam reliqua
 prædicata, maxime emphatica, quibus eos in tota,
 quam diximus, pericopa Noster ornat, evidentissime
 veram illorum conversionem arguunt. Nec tamen
 hæc impediebant, quominus caussæ fuissent Paulo
 ipsis, ut *νεοφύτοις*, ab impostorum strophis & ma-
 chinis metuendi. De utroque hoc hominum ge-
 nere quædam monenda; *νεοφύτοι* hi, quales ante
 conversionem fuerint religionis professione, disqui-
 runt docti, *Judeo*ne an gentiles? & si mixtos ex
 utrisque unum constituisse cœtum Christianum di-
 camus, utra pars alteram numero superaverit? Ju-
 dæos paganis mistos Christo hoc tempore fuisse so-
 ciatos, facile omnes largiuntur, quod neque salva
 fronte a quoquam in dubium vocari potest. Sed
 de eo inter viros magnos minus convenit, utra
 pars alteram multitudine ac frequentia vicerit? Eth-
 nicorum plures fuisse pro re acta omnino & trans-
 acta habet B. Calovius ad capitilis 2:di versum 14:tum
 his verbis usus: *de Coloffensibus loquitur Paulus,*
inter quos plures erant e gentilismo, quam Judaismo
ad Christum conversi. Unde nec argumento ullo
 opinionem roborat, nisi quoddam quis ex præce-
 dentibus verbis, quibus contra Grotium inprimis
 disputat, exculpere vellet, quod & ipsum tamen
 precarium foret. Cum hoc Theologo facit etiam
 dominus Beausobre in præloquiis ad hanc Episto-
 lam, additis simul rationibus quibusdam, sed adeo
 non probantibus, quod probandum erat, ut con-
 tra-

trarium facilius evincant, quem proinde breviter & solide dominus Heumannus in Verrete ad hanc Epistolam refellit. Non piget inde quædam ad partes vocare. Sic primo gratis sumit Beausobre, primum Colossenium Doctorem Epaphram, vel, ut etiam recte ac plene scribitur, Epaphroditum ortu fuisse gentilem, non Judæum. Huic deinde aliud superstruit argumentum, credibile esse, paucos admodum Judæos a nato Gentili se passuros fuisse converti. Quid si quis inde contrarium omnino elicuerit, futurum fuisse, ut longe graviori odio increduli Judæi conversum prosequerentur. Quam exosus talibus fuerit Paulus, Evangelium eis prædicaturus, D. Heum. docet ex Actorum Cap. 13:tiō ver. 45, & 50. Item Cap. 14. v. 2, 5 & 19. Quibus addit Act. 22. v. 17 & 18. Porro sententiæ quoddam præsidium invenisse sibi videtur vir doctus in Cap. 3:tiō v. 11. ad Colossenses, de sublato discrimine inter Judæos & paganos. Verum quid, quæso, aliud inde conficitur, quam quod & nos & alii ultro concedunt, Colossis cum Judæis tum gentilibus annuntiatum fuisse Evangelium, non vero paucos Judæos Christo nomina dedisse. Nec validius, immo, ut nobis videtur, infirmius est argumentum, quod ex verbis Pauli ad Col. Cap. I. v. 25 & 26 petit. Sed non licet hisce immorari. Vide sis Heumannum & loco citato, & ad loca Act. ibidem ab ipso laudata,

§. II.

Sed removendum est dubium quoddam, quod men-
ti Calovii aliorumque obversatum forsan fuit,
effecitque, ut improbabilis valde sententia opposita
videretur, quod tum præsertim facile fieri potuit,
si, quibus solui debeat subsidiis, ex Historia non sa-
tis succurreret. Mirum scilicet cui accidere potest,
qui fieri potuit, ut in regionibus & earum cele-
berrimis urbibus, quæ ab antiquissimis temporibus
meris fere inanum Deorum cultoribus, Græcæ inpri-
mis originis, refertæ erant, tanta vis Judæorum Apo-
stoli ævo repente existeret, qvæ sufficiens esset ad dandos
Christi regno plurimos cives, & quidem eo nume-
ro & copia, quæ Colossis, forte etiam Laodicæ &
Hierapolí, urbibus confinibus, multum superaret
gentilium conversorum gregem, præsertim cum fe-
re impossibile censeri jure queat, omnes ibi de-
gentes recutitos, præter morem, h. e. avitam suam
in religione pristina permanisionem, sua cum Sacris
Christianis subito commutasse. Sed huic dubio fa-
cillime satisfieri potest, modo Historiæ luce res il-
lustretur. Auctor est Josephus Antiq. Jud. Libr. XII.
Cap. 3. Mandato Antiochi Magni in Litteris ad
Zeuxidem datis, 2000 familias Judaicas e Mesopo-
tamia & Babylonia in Lydiam & Phrygiam, ubi si-
tæ erant Colossæ, eo quod Judæorum fides in sum-
mos Imperantes valde probata testataque esset, fuis-
se translatas. Præcipit insuper Rex, ut concedatur
illis liberrimum Religionis exercitium, immunitas a
tri-

tributis per decennium, securitas porro & deten-
 sio contra vim & injurias quorumcunque, adiectis
 præterea variis aliis singularibus privilegiis & bene-
 ficiis. Jam si perpendamus, regnasse Antiochum
 hunc 4:ti mundi millenarii seculo 8:vo tribus fe-
 re seculis ante Epistolam ad Colossenses scriptam,
 morem deinde Judæorum mature admodum matri-
 monia contrahendi, miramque gentis fœcunditatem,
 non potuit non numerus eorum tanto tempore mi-
 rum in modum crevisse, præsertim cum plus quam
 probabile sit, undique ex aliis multis regionibus, ob
 securitatem a vi & persecutionibus, in Phrygiam &
 Lydiā ingentia eorum agmina certatim advolasse.
 Epiphanicus autem iste furor, Maccabæorum tem-
 pore, non Judæos Asiam incolentes, sed Palestinos,
 gravissime affixit. Immo cum Romani aliquo post
 tempore rerum in Asia potirentur, tantum absfuit,
 ut hisce Heberi posteris essent graves, ut potius
 immunitates omnes, q̄ras habuerant, & privilegia,
 ipsis relinquerent, idque licet sæpius Græci in Asia
 acerbas contra eos querimonias moverent, inter a-
 lia, quod Asiam pecunia, ejus vi ingenti Hieros-
 lymam missa, fere exhaurirent, quod DEOS omnes
 spernerent ac eorum cultum detestarentur, &c. Sic
 Augustus Imperator noluit ullo modo hos Ju-
 dæos in rebus suis turbari, edito hanc in rem se-
 vero edito, quod nobis conservavit Josephus Antiq.
 Lib. XVI. Cap. 6. §. I. Sub Marco Agrippa po-
 tentiores quidam ex inimicis illorum, machinationi-
 bus suis, rem eo jam deduxerant, ut parum ab-
 esset,

esset, quin omnes sedibus suis fuissent expulsi. Sed caussam & patrocinium Judæorum suscepit idem Agrippa, eoque molimina adversariorum irrita plane reddidit. Conf. Joseph. l. c. Pag. 800. ed. Haverc. Libr. XII. Cap. 3. Pag. 597. Quem fugit, quantopere Judæi Palestini animos irritassent Romanorum, speciatim Wespaniani & Titi? Sed id impedire non potuit, quominus hi ipsi Imperatores, privilegia tribulibus eorum in Asia minori de gentibus, clementia Principibus digna, confirmarent.

§. III.

Quae si quis omnia rite consideraverit, is non desinet tantum mirari magnam multitudinem converrorum Judæorum, & majorem quidem quam Christianorum e Paganis, Colossis & confinibus locis vixisse, sed inde etiam haud contemnendum petet argumentum pro hac ipsa sententia, quæ post alios nuperrime celeberrimo D. D. Heumanno loco supra citato arrisit, quamque nostram facimus. Deinde nec in visceribus ipsius Epistolæ desunt, quæ eandem statuminent. Judæis conversis Apostolum præcipue scripsisse, eosque adeo majorem cœtus Christiani partem Colossis constituisse, haud obscure arguere videntur plurima hujus Epistolæ loca, cum primis ea, quæ dogmatici vel polemici argumenti sunt. Sic Cap. 2. v. II. de alia circumcisione, v 16, 21. de sublato Judaico discrimine ciborum & cessante obli-

obligatione ad varia festa, Apost. loquitur. Heterodoxos illos, qui vers. 18 & 23 rejiciuntur, manifestum est fuisse Judaici generis, hinc ab iis Judæis præcipue timendum erat. Salutationes tandem a natis judæis Cap. 4. vers. 10 & 11. quodammodo opinionem nostram confirmant. Fuisse tamen gentiles quoque conversos Colossis, probari solet ex Cap. 3. v. 11. Addunt quidam Cap. 1. v. 13. ὃς ἐργάσατο ἡμᾶς ἐν τῷ ἔχοντι τὸ σκότος καὶ μετίσχει εἰς τὸν θεολέπιον τὸν ὑπὸ τῆς αγάπης αὐτὸς, existimantes hisce verbis respici variorum deastrorum, quos Colossenses sub gentilismo venerati sint, cultum. Fatendum quidem, plura apud idoneos Auctores Colossensium passim memorari idola, e. g. Cybele, quæ etiam Dyndimene, a monte in Phrygia sito Dyndimo, nuncupatur, Jupiter Cybeles filius, Ἀρτεμίς seu Diana, Apollo, Bacchus, Pluto &c. Merito tamen dubitaveris, num hoc loco ad Deorum cultores potissimum digitum intendat Apostolus. Nam diserte hic regnum diaboli opponitur regno Christi, jam vero regno diaboli subfuerunt et jam Judæi ante conversionem, unde & pronomen *ημῶν* hic adhibetur.

§. IV.

Jam, contra *quos* vir divinus disputet, paucis videntur. Quinam præcise fuerint, non quidem verbis adeo claris effertur, prædicata tamen maxime Cap. 2. iis tributa, haud magno negotio eos detegent. Sic ex vers. 4 & 8. Philosophos fuisse

constat, & quidem alios παρελογιζουέτες εὐ παραλογία
καὶ συλλαγωγέντας διὰ τῆς Φιλοσοφίας καὶ νεύς ἀπότης. Παρελογίεσαι est argumentando fallere, falsis ratiociniis
imponere, παραλογίαν 1. Cor. 2: v. 4. vocat Noster
πατέρες αὐτογνῶν φίας λόγοις: ad quæ posteriora verba
hec annotat, in Erkl. des ersten briefes des H. Apo-
postels Pauli an die gemeine zu Corinthus / Mosheim.
εὐ παραλογίας αὐτογνῶν φίας λόγοις. "Das heißt / sie waren
nicht mit den gewöhnlichen Bewegungsgründen / wel-
che die irdische Beredsamkeit lehret / ausgerüstet. οἱ
λόγοι sind hie so viel / als Gründe. Dieses lässt sich
leicht aus dem Worte αποδεῖξις schließen / welches dem
Wort λόγος hie entgegen / gesetzt ist. Es muss also
nicht durch Rede übersetzt werden. Πατέρες ist ein Wort/
dessen bedeutung schwer zu bestimmen ist / weil es sich
sonst bey den Griechen nicht findet. Es ist aber leicht zu
sehen / das πατέρει λόγοι so viel sind / als Gründe / wodurch
der mensch bewogen werden kan / etwas zu glauben oder
zu thun. Αὐτογνῶν φία scheinet so viel / als die mensch-
liche beredsamkeit / die unter den Griechen im schwange
ging / zu seyn. Es liegt aber nicht daran / wenn
man das Wort weitläufiger nehmen / und alle Welt-
Weisheit der Griechen damit verstehen wil. Er wil
also sagen / Er habe seine Bewegungs-Gründe von
den Weltweisen nicht geborget / wie die Griechischen
Redner pflegten."

Deinde Judæis, utpote legis ceremonialis, sub
opinione meriti & salutis, observantissimis, eos ac-
censendos esse, ex commate 16 & 17 claret. Porro
sum-

summatum hosce ~~πεπινοφερτον~~ ac virtutum cum ea
 connexarum venerationisque erga Deum speciem,
 induisse, ita tamen, ut, revera modestia ac vir-
 tutibus speciosis inflati, non nisi suæ ambitioni
 vanæque gloriæ unice litarent, vers. 18 & 19 evi-
 denter docent. Immo 4:to ultra legem Mosaicam
 ritualem, secundum instituta Pythagorico-Platoni-
 ca, ut videtur, nimiæ abstinentiæ & ἀφεδία τάματος
 addicatos fuisse, liquet e versibus 21 & 23. Quæ si
 conjunctim sumantur, in nullos Judæorum rectius
 quadrant, quam eos, qui, ut vult Philo, a Græca
 voce ὄστρα, id est sanctus, nomen ducebant, & a
 quibusdam Osseni, ab aliis Essæi & Esseni quoque
 appellantur. Hosce namque Philosophiæ operam
 dedisse, luculentum prostat testimonium Josephi, An-
 tiq. Jud. Lib. 18. Cap. 2. & Bel. Jud. Lib. 2. Cap.
 8. ubi innuit tres esse inter Judæos sectas Philoso-
 phicas, Phariseorum, Sadducæorum & Essæorum.
 Eosdem observantia rituum Mosaicarum, vel ipsos
 Phariseos, qui tamen Act. 26:15. αὐτοῦ οὐκ εἶπεν
 nominantur, superasse, ex historia itidem satis con-
 stat. Nec, num tertium a nobis positum criterium
 Essenis & Therapeutis conveniat, ulli dubium sub-
 oriri poterit, qui modo ea considerat, quæ de iis
 habet Josephus, Philo, qui speciatim de Therapeu-
 tis Egyptiacis scripsit, & qui hic imprimis nomi-
 nadus est, Prideaux, quippe qui fuse mores illo-
 rum per omnia virtutum, ut videbantur, genera
 persequitur in Historia Vet. Test. Part. 2. Cap. 5.
 pag. 423 - 445. vers. Germ. Hæc, inquam, qui con-

siderat, simulque perpendit, eos præ opinione sanctitatis & fastu ne sacrificia quidem cum reliquo populo Deo sustinuisse offerre, nec Christum tanquam Dei filium, sed tantum ut magnum Prophetam & justum quidem, merum tamen hominem exspectasse, quem errorem post aduentum ejus pertinaciter retinuerunt plurimi, qui ex hoc grege Christianis annumerari cupiebant. Quo posito, vera in Servatorem mundi necessario caruerunt fide, quæ tamen radix est genuinarum virtutum. Quod ad 4: tum characterem, duo hic momenta paulo dilucidius ediscenda & applicanda sunt: primo, Apostolum in eos inuehi, qui abstinentiæ & ἀφεδτα σωματος ultra legem Mosis ritualem studebant, deinde, modi excessum huncce proxime abesse a decretis Philosophicis Pythagoræ & Platonis.

§. V.

Prius facile probatur ex præceptis & moribus falsorum horum doctorum, quæ vers. 21 & 23 innuuntur. Sic, μη ἄψι, de abstinentia a consuetudine conjugali exponenda, cum doctissimis interpretibus jure censemus. Non moramur hic Ambrosiastrum, qui, monente Calvio, ad hunc locum nullam μίσαντο, qua mandata Magistrorum istorum referantur, admittens verba μη ἄψι, μηδὲ γένση, μηδὲ θύση, a Paulo in propria persona ab omni cupidine rerum mundanarum deterrente, dici vult, quippe quæ sententia, dum nexus sermonis tollit, faciens

Apo-

Apostolum ex abrupto in istam dehortationem incidere, sua se futilitate confudit, quapropter etiam ab omnibus fere deseritur. Nec nos vel Grotius vel Lambertus Bos movet, quorum ille, ad hunc locum *μὴ ἄψη, μὴ γεύσηται*, simul ad cibos refert, refutatus a Calovio, hic, ad hunc locum exercit. Philolog. pag. 207 tres istas phrases cibos respicere contendit ad *κυρεπανδιας* L. II. provocans. Nec quicunque alii dissentientes negotium faceissent. Longe namque melioribus fundamentis nituntur, qui minus probabile judicantes esse, Paulum in tanta sermonis brevitate pluribus formulis unam eandemque rem insinuare, primam *μὴ ἄψη*, de abstinentia a coniugio, secundam, de cibis, ex mente impostorum, prohibitis, tertiam, de personis & rebus, secundum instituta V. Testamenti immundis, non attingendis, intelligunt: quo ipso difficultas simul, quam hic occurrere putat B. Seb. Schmidius, quomodo distinguenda sint haec duo *ἄψη*, *γίγης*, evanescit, cui tollendae haec adjicit: "ubi forte prius (*ἄψη*) accipi potest de attractione manuum deliberata, qua imunda tangebantur: posterius autem de tactu per corpus, quando corpus in iis incumbebat vel acumbebat. Probabile enim est, superstitiones quosdam homines noluisse corpus dare lecto, aut insidere rei molli, aut vestiri molliore veste, quæ ineptiae monachatum postea invaserunt, sicut discrimina ciborum. Ita prius, *μὴ ἄψη*, speciale erit de tactu immundorum, posterius autem generale, reliquas species contrectationis includens eorum, quæ per

se immunda non erant & in varium usum tractari poterant, etiam apud Judæos olim." conf. Comen. in h. Ep. ad versum 21:mum. Qua solvendi via subtiliore fere & ingeniosiore, quam veriore, nec Auctorum usu confirmata, ea, quam diximus, expositione adoptata carere facile possumus. Non autem verendum, ne usus vel biblicus vel exoticus Auctorum nobis obstet. Ab hac suspicione quemvis liberarunt, quotquot eodem nobiscum sensu ~~παντες~~ hoc loco acceperunt, qui quidem non pauci, non ex antiquioribus tantum, sive Lutheranis, sive Réformatis, sed ex recentissimis etiam sunt, quos inter inprimis laudandi nobis D. D. Georg Phil. Olearius de *Ιελοθησουεια* Lips. 1749 & Heum. in Ertl. ad hunc locum. Quantum ad usum biblium ambo proxime memorati viri provocant ad 1 Cor. 7:1. μὴ ἀπεσθανοῦντες, cui addit posterior locus Gen. 20: 4. de Abimelecho: εἰς ἡψατὸν αὐτῆς, non concubuerat cum illa. Profanos autem scriptores terribilissimos e Græcis ~~παντες~~, quemadmodum tangere suum Latini, unde virgo intacta, de concubitu sive intra sive extra conjugium sumere, adductis locis idoneis, dudum abunde demonstravit Gatakerus de stilo N. T. Cap. XI. Αφεδιαν porro hic non denotare, moderatam illam & Christianam corporis castigationem, cuius meminit Noster 1 Cor. 9: 27. ac suo exemplo commendat, sed duritiem tallem, qua non præstantur corpori, quæ ei necessaria sunt, satis docent sequentia in hoc eodem commentate & series verborum.

Ista omnia in Essenos optime dici, abunde testatur Historia. Abstinentiam a conjugio perpetuam suis imperabant, quod mollit paullum Josephum, dum, nuptias eos, aut prorsus fastidiisse, aut non voluptatis, sed liberorum caussa, iniisse, ait. Huc Plinii locum referunt, qui Hist. Libr. V. Cap. XVII. gentem illos æternam adpellat, in qua nemo nascatur: tam fœcundam illis esse aliorum pœnitentiam. Reliquæ illorum *ἀποχὴν*, v. g. ab animatis, a vino, a cibis quibusvis melioris saporis, quorum in locum vilissimos adhibebant, scriptoribus passim celebrantur. Corpus præterea variis ascensibus, frequentibus in primis jejuniis affligeant, conf. Auctores supra laudati, præcipue Prideaux. Nemo autem non videt, hæc talia ad legem Mosis non pertinere, sed ultra eam ab Essæis eo consilio inventa fuisse, ut plura, quam Deus præcepit, præstanto, majora a Deo mererentur, quam sibi necessaria essent, quod genuinum operum superrogationis fundatum esse, dudum observarunt Theologi. Restat, ut posterius quoque, i. e. Essæos modum excedendo in *ἀποχὴν & αὐθεδία*, haud parum convenire cum scitis Pythagorico-Platonicis, immo inde dogmata hæc ac instituta ortum plane duxisse, evincatur, quod §. seq. fiet.

§. VI.

Platonem a Pythagora permulta accepisse eaque mente Italiam adiisse, ut Pythagoricos audiret, quos

quos inter Timæus Locrus ipsi in pretio fuit, res est extra controversiam posita. Uterque corpus pro carcere animæ habebat, unde multa ei necessaria subtrahebant affligebantque immodice. Hinc, ad Pythagoram quidem quod attinet, Jamblico, Libr. I. Cap. 24. teste, imperabat is, discipulis primi ordinis perpetuam ab animatis & vino abstinentiam; porro suis auctor erat, ut cibi & somni quam minimum caperent, divitias, honores similiaque contemtui haberent, unde & communionem bonorum introduxit: ulterius, ut quotidie in id eniterentur, quo animus e vinculis corporis liberaretur, Philosophiam quippe nil aliud esse, quam mortis meditationem. Hinc, exercitia virtutum Pythagoræorum ipsis ἀγῶνες, θρησκείας dieta, vel in vulgus nota sunt. Conf. Joh. Scheffer. de natura & constitutione Philos. Ital. Cap. 14. pag. 140. Gemina his sunt, quæ de Platone apud Auctores passim legimus. Quantopere hominibus Platonicis ἀποχὴ τῶν ἐμβύχων curæ cordique fuerit, vel unus Porphyrius hujus sectæ Philosophus docet, qui integrum librum sub hoc titulo non dubitavit conscribere. Fœminas & conjugia vitanda, vel vita exemplo monstavat Plato dum annum agens octogesimum primum cælebs obiit. Et licet semel tantum de die cibum caperet, & si quando bis accumberet, parcissime appositis vesceretur, tamen, senex jam factus, Naturam sacrificiis placari voluit ob admissam a se incontinentiam. Somnus, etiam modicus, ipsi displicebat: hinc in legibus suis, neminem ullius pretii esse, cum dormit, pro-

pronunciat. Discipulo, cui corporis cultum nimis curæ videbat esse, quid facis, inquit, carcerem tuum tanto studio ornans? Philosophiam definit per ἀνάλυσιν animæ a corpore, conf. de his omnibus Stanlej Hist. Phil. Part. I. Cap. 2. pag. 309. 310. 311. 326.

Ovum vix quo est similius, quam hæc Philosophemata iis, quæ § præcedenti, de Eſſenis eorum αποκριὴ & αὐθεντικὴ, brevissime quidem, retulimus. Immo in ipso quoque vestimenti genere, similitudo maxima, ſectas has Judæorum & Pythagoram inter, obſervata doctis est. Constat inter eos diſquiri, unde ſectæ Italicae Coryphæus iſte morem acceperit albas gestandi veftes, & quales præcife fuerint, ubi quidam Ebræis, alii Ægyptiis, eas deberi, & quidem verosimilius, contendunt. Id ſane verbis expressis affirmat Apollonius apud Philoſtratum, quemadmodum & Jamblico Auctore Segm. 19. Pag. 15. in Ægypto diutius, quam alibi, 22 ſcilicet annos commoratus eſt, mysteriis Sapientium ejus regionis tantum temporis impendens, quibus & plura ejus dogmata accepta ferenda videntur. Sed miſſis iſtis, propius ad nos ſpectat, unum itemque alterum scriptorem de colore ſtolæ ejus adducere. Ellianus vid. Hist. Lib. XII. Cap. 32. πυθαγόρεις οἱ Σάμιοι, inquit, λευκὴν ἐσθῆτα καθηγοῦν. Quem amictum ἐσθῆτα λευκὴν καθηγεῖν nominat Jambl. legm. 100. p. 84. Diog. Laertius autem τολήν λευκὴν καθηγεῖν Libr. VIII. segm. 19. pag. 504. ubi obiter notamus idem ſecundum quosdam diſcrimen fere faciendum, inter ἐσθῆτα καθηγεῖν, cui æquipolleſt λαμπρὴ, & λευκὴ, quod inter Romanorum veftem candidam & albam, quarum illa diebus festis sacri-

erificaturus indutus comparuerit, hac vero quotidie.
 Jam vero de Essenis fere similia habet Josephus, quos
 ait Λευκημονεῖν δαπαντὸς vid. de B. J. Libr. II. Cap. 8: p.
 161. edit Havercamp. Sed non est, ut operosiores simus
 in convenientia hac inter utrosque ostendenda. Otium
 hic nobis fecit Thom. Goodwin in Mose & Arone
 Lib. I. Cap 12: ubi parallelissimum haud inconcinnum
 inter utrosque instituit. Atat dubio quodam eoque,
 ut quibusdam videbitur, haud levi, forsitan urgebor.
 Ex qualicunque, inquieres, harmonia duarum doctrina-
 rum non illico recte colligitur ad alterius ex altera
 ortum: possunt nimirum tertium aliquem fontem am-
 bæ agnoscere. Quid si porro quis ex illa, quam
 crepas, harmonia concluserit, ipsum Pythagoram &
 Platonem sua a Judæis potius, quin ipsis Essenis mu-
 tuatos esse, quam hos ex illis sapuisse, & id quidem
 longe verosimilius? Negari profecto nequit, Pytha-
 goram, Platonem, &, qui hos secuti sunt, Philoso-
 phos, vocibus quibusdam, quales sunt ἀληθεία, λόγος
 quæque ejus synonymon videtur esse, & aliisque ita
 usos, ut pluralitatem divinam sapere videantur. Lo-
 ca varia, quæ hoc referri possunt, partim Clericus
 in Commentario ad Joh. I: 1-18, partim Pfannerus in
 System. Theol. Gent. pur. Cap. 3: collegerunt. Sic
 Timæus ille, cuius supra meminimus, Pythagoricus;
 antequam, inquit, cœlum fieret λόγων ἡστὶν ιδέα τε καὶ
 ὑλα, λόγων erat idea & materia, ubi vix dubium est,
 quin λόγος aliquis virtute creatrice prædictus innua-
 tur. Porro: quid Plato de λόγῳ & νῷ docterit, vel ti-
 tonibus in Historia Phil. perspectum est; nempe pro-
 flu.

fluxisse illum ab æterno ἐν τῷ οὐρανῷ ex plenitudine DEI, seu DEUM ab æterno illum produxisse, nec tali quid amplius producere, per eum omnia reliqua creata esse. Conf. Pici Mirandul. Dissert. Plat., quæ inserta Hist. Stanleji Philos. Quem latet, Patres vel maxime orthodoxos existimasse, Platonem in doctrina de λόγῳ amice cum Christianis conspirare? Notum est, Augustinum Hippoensium illum Præfulem, non solertia modo Platonicorum in vero DEO investigando, magnopere prædicare Libr. 6. Cap. 6. de Civit. DEI, verum Libr. 7. confessionum lubentem et jam fateri, se ad agnitionem orthodoxæ veritatis multum libris Platonicis adjutum, in quibus ferme totum Evangelii Johannis initium invenisset. Justinus Martyr, Clemens Alexandrinus, Eusebius & alii, Platonem ajunt aliquam S. S. Trinitatis cognitionem habuisse, Libros Mosis legisse, immo e proverbii Salomonis multas sententias excerptisse, quas deinde scriptis suis indiderit, cuius rei in primis Eusebius meminit Præp. Eu. Libr. 12 Cap. 34: Quis jam ambigere potest, num hæc talia ab Hebræis hauserint, quos dixi, Philosophorum phœnices. Sic Plinius, Hist. Nat. Libr. XXV Cap. 2: Sapientes Persiæ, Arabiæ, Æthiopiæ & Ægypti salutatos a Pythagora fuisse, memoria prodit. Quibus Porphyrius addit, eum ad Hebræos quoque & Chaldæos pervenisse. Jamblichus testimoniū, de ejus diuturna in Ægypto commemoratione, supra vidimus. Similiter Platonem Ægyptum salutasse non possibile tantum, sed & credibile valde, eos scopum peregrinationis, qui erat scientiæ augen-

dæ ergo varias invisere gentes, ob oculos habentes mil-
nime neglexisse occasionem ex Hebræorum sapientia
proficiendi. In Ægypto vero, multo ante Pythagoræ,
eoque magis Platonis aetatem, fuere Judæi haud exi-
guia multitudine, ceu præter alios locos, patet ex Jer.
43 Cap. collato cum chronologia. Non incognitum
autem Hebræis ante Christum natum fuisse mysterium
S. S. Trinitatis, immo, citra salutis dispendium non
potuisse ab illis ignorari, solide contra Calixtum alios
que demonstrare Theologi solent. Quare, si per su-
pra dicta, quæ Trinitatem quandam sapiunt, Judæis
debet Græci Philosophi, quidam austertas illa, quam
Esseni in ipsis se exercebant, domesticatæ potius ori-
ginem, quam externam agnoscat, & ab illis potius
talia mutuati credi debeant Græci, præsertim cum A-
brahamidæ degeneres, integris seculis Pythagora se-
niiores, plurimis in testimoniosis Vet. Fœderis colloca-
tæ fiduciæ in cultu & exercitiis externis, jejuniiis, v.
g. corpus valde affligentibus, severissime redarguan-
tur, quod speciatim fit Es. 58:3. seq. ubi & audacter
cum DEO expostulantes introducuntur, quod auxili-
um divinum non impetraverint, licet per jejunium,
corpori necessaria subtrahendo, animam suam afflixissent?

Hæc & similia, fatendum enim est, nobis, nec sine
specie, objici possunt. Nec tamen desunt, quæ iis re-
ponantur. Non quidem dissimulandum, Theologos non-
nullos, cum in eo sunt, ut contra profanæ mentis
homines & audaces quoque interpres quosdam pro-
bent, Joh. Apostolum, Evangelii sui initio, denomina-
tionem filii DEi, qua ἀρνητος vocitatur, non a Py-
tha-

thagoricis vel Platonicis, sed ex primo potius fonte,
 qui est scriptura Veteris Test. qua cognitionem &,
 qua ipsam scriptionem, ex afflato Spiritus Sancti ac-
 cepisse, medii termini loco, præter alia, urgere, quod
 ipsi Pythagorici vel Platonici istum loquendi morem
 Judæis potius debeat. Quod quamquam nondum
 positum est extra omnem controversiam, tamen simus
 liberales demusque id tantisper, num ex aliqua Trinita-
 tis cognitione, eaque minus recte percepta, a Judæis
 hausta, illico sequetur, omnia reliqua horum Philosopho-
 rum, præsertim talia, ad quæ hic digitum intendere po-
 tutit Apostolus, judaicam arguere originem? nonne re-
 ctius dicetur, quædam quidem, e. g. de λόγῳ & Trinitate
 profanæ Hellados lumina hæc ab Hebraeis, licet valde
 imperfecte & erronee, forsitan percepisse, alia, eaque
 longe plura, aliunde sui cuiusque ingenii fœcunditate
 vel lacunis variorum doctorum, quorum commercio,
 plures peragrantes terras, utebantur, esse orta, ut Phi-
 losophia, ipsorum cento quidam exstiterit ex variis va-
 riorum opinionibus consarcinatus. Dixi, imperfecte &
 erronee ab illis perceptam fuisse Trinitatis doctrinam;
 id quidem a nemine saniore in dubium vocari potest.
 Sic Platonis λόγος & ϕως, quamvis omnia reliqua creavit,
 tamen & ipse, licet ante cetera, ex plenitudine DEi crea-
 tus est, differt natura seu essentia a supremo DEo, cogno-
 scit quidem bonum, sed non est bonitas ipsa: est quidem
 æternus, sed ita, ut sit ens ipso prius: ipse indiget DEi,
 DEus autem ipsius minimè &c. quæ post eruditos la-
 bores Stolbergii Differ. de λόγῳ & ϕωτι, Carpzovii Diss. de
 Trin. Platonica, etiam nostræ ætatis viri doctissimi ad

liquidum plane perduxerunt & satis ostendunt, toto cœlo
Trinitatem Platonis differre ab ea, quam veri DEI cul-
tores, ut in Vet. Fœdere, ita etiam Novo venerantur.
Hinc jam in veteri Ecclesia omnium ore circumfere-
batur illud; aut *Plato Arianizat aut Arius Platonizat.*
Deinde quod ad illud, non esse ex qualicunque conve-
nientia dogmatum unius ex altero originem inferen-
dam, recte quidem illud monetur, cum primis si de
nimis deproperata illatione ex qualicunque eriam levio-
ri convenientia, sine adjunctis circumstantiis & ratio-
nibus aliis, sermo sit. Fatendum tamen, nimis mani-
festam placitorum quorumdam concordiam, si non ob-
stent rationes temporum & locorum, sed potius tale
quid suadeant, aliaque accedant idonea indicia verita-
tis, non spernendum parere argumentum pro illatio-
nis talis legitima indole. Atque ita se omnino rem
in præsenti quæstione habere putamus: sane versatissi-
mis in Historia, cum primis rerum Judaicarum, obser-
vatum, fuisse, post reductum e Babylone populum DEI,
tempus, quo Græcam Philosophiam cane & ange pe-
jus, saltem in Palestina, Græcia alibiique locorum, fu-
gerent, licet ipsam linguam ob LXX versionem ma-
gnis elogiis a pluribus Rabbinorum cumulatam lega-
mus, qua & multi Judæorum pro situ regionum &
gentium, inter quas habitabant, vernacula fere ute-
bantur. Notum est severum illud in Hebræo populo
antistitum edictum: *maledictus sit, qui docet filium*
suum Philosophiam Græcam. Hoc cur opus erat?
num quod in se malum sit, rationem excolere, aut se
gravi crimine obstringat, qui Grajorum de ea medita-
tio-

tiones sibi perspectas reddit? minime, sed videbant si-
ne dubio jam tum magistri, haud parum inde doctri-
næ puritati periculi metuendum. Cumque hoc decre-
tum, Hasmoneorum tempore, censeatur conditum, in-
de, ut putamus, elucet, non modo quanta, ad exem-
plum majorum post captiuitatem Babylonicam, cura
pro religione puriori excubarent, sed illa jam ætate, vel
paulo ante, non defuisse, qui libris Philosophicis Græco-
rum diligenter terendis paulatim a vet. disciplinæ sani-
tate desciscerent. Timebant autem suis, ut credibile
est, præter errores supra notatos de DEo Triuno ali-
osque, præcipue a πολυθέα, non nisi summo labore e-
xuta, ad quam tamen, propter dogma Philosophorum,
non audendum esse DEum accedere, nisi per Ange-
los, facillimus erat relapsus. Neque enim id specie
carebat modestiæ, eoque corruptæ ad blandiebatur ra-
tioni. Quem vero latet, quot & quanta, de Ange-
lis, eorum distinctis officiis cultuque eis exhibendo,
commenti sint Plato & Pythagoras? Locum unum i-
temque alterum placet hic referre. Plato in Sym-
pol. "Θεοίς αὐθεώπωντι μήγουσι, αὐλαὶ διὰ δαιμονίων πῆσού ἵστην η
οὐκιλία καὶ η διάλεκτος Θεοῖς πέρος αὐθεώπων." DEus, homini-
bus non miscetur, sed omnis conversatio & commerci-
um inter DEos & mortales fit per demones seu Ange-
los, it.l. c. "πάντοι δαιμόνιοι μεταξύ ἴστι Θεοῖς καὶ θυτά, ἐξουσεύονται
διαπορθμένοι Θεοῖς ταῦ παρ' αὐθεώπων, καὶ αὐθεώπων ταῦ παρεῖ
Θεῶν, τῶν μὲν δεῖστες καὶ γοτσίαις, τῶν δὲ τὰς ἐπιτάξεις καὶ ἀριθμάς
τῶν γοτσίων." Omnis natura angelica media est inter
Deum & homines, quæ interpretatur & renuntiat Diis
quæ ab hominibus accepit, hominibus autem quæ a

Diis

Diis perceperunt, illorum quidem preces & sacrificia, horum autem præcepta & remunerations pro oblatis. Nec fefellit sane eventus. Postquam enim Judæi Græcæ sapientiæ velut certatim se tradere cœperunt, factum est paulatim, ut nec doctrina, in Veteri Testamento a DEo tradita, illibata amplius maneret, sed multis modis corrumperetur. Occasionem ei rei dedisse videtur Ægyptus, speciatim Alexandria. Constat, ad quodnam eruditionis fastigium museum quondam Alexandrinum, Ptolomæorum primum, deinde Romanorum Imperatorum liberalitate, evectum sit. Tradebantur ibi non tantum varia scientiarum genera ac maxime florebant, adeo ut ipsa ars medica singularia prorsus tum ceperit incrementa, verum cultores quoque earum uberrimis præmiis ac maximis maestabantur honoribus. Adrianum eos, qui in Museo alebantur illo, inter viros Ordinis equestris censi voluisse, perhibet Philostratus.

Hæc facile Judæos Ægyptios quoque invitabant, ut se totos non medicinæ tantum, sed & philosophiæ, quæ tum omnium fere oculos fascinabat, Pythagorico Platonicæ, Eloquentiæ aliisque artibus darent, qua ratione simul errorum venenum haud magno potuit negotio propagari. Diffiteri certe non potest Josephus, cætera satis liberalis in Essæis suis commendandis, quorumve nobilem partem in Ægypto Medicinam fecisse narrat, ab illis diligenter custodita esse Angelica nomina, quod utique ad quandam eorum venerationem religiosam spectasse videtur, cum metu πλυθίας mos Judæorum publicus alio-

alioquin non fuerit Angelos compellare, nisi eos qui ipsis apparebant, ceu cum aliis annotat Grotius ad v. 18. Cap. 2. ad Colossenses.

Est vero & ali occurrentum dubio: existimant docti quidam viri Philosophiam, quam soepe memoramus, seculo demum 2:do, inter Judæos & Christianos innotuisse, absurdum itaque esse, jam Apostoli ævo Ecclesiam DEi illa potuisse infestari aut ab Essenis in rem verti. Sed falli doctos homines certum est. Præter plurima, quæ ex Historia in contrarium adduci possunt, quæ & partim ex dictis modo percipi queunt, sufficiat unicum a Philonis exemplo peti-
tum. Hunc ad primum seculum esse referendum, nemo facile incusat. At idem ille & Stilum Pla-
tonicum & dogmata sæpiissime exprimit, unde du-
dum in proverbii vicem abiit: Ἡ οὐ πλάτων φιλοτεχνίης
ἢ φίλων πλατερίζειν.

Porro: utrum, qui hic notantur Essæi, apertis plane Christiani nominis hostibus, an potius falsis fratribus seu Pseu-Apostolis annumerandi sint, disceptari apud interpretes videas. Posterius plerique fere affirmant; Prius vero ex recentissimis non du-
bitavit statuere D. D. Heuman. Gentilium Philoso-
phos simul hic intelligens. Verba in Erklärung ad v. 8. pag. 506. hæc sunt: "Diese Jüdische Philo-
sophen/ wie auch die Heydnische/ sucheten die noch nicht bekehrten zu bereden/ daß ihre Lehre von Gott besser sei/ als die Lehre Christi/ und das ihre Moral-Philosophie eine größere und strengere Heiligkeit vor-
schreibe/ als Christus und seine Apostel." Porro pag.

512. Weil nun diese Philosophen nicht freunde / sondern gar feinde der Lehre Christi und seiner Apostel waren / so warnet Paulus / man solle sich von ihnen / nicht versöhnen / oder / welches die eigentliche Bedeutung des Griechischen Wortes ist / nicht entführen lassen." Præferenda tamen huic illa sententia videtur. Caussas habemus has: I:mo a viro doctissimo gratis supponitur , tantum nondum conversis, ne cohiberentur a conversione , ab impostoribus illis fuisse periculum , cum argumentatio Paulina aperte respiciat illos , qui veram doctrinam fidei jam receperant , confer cum reliqua Cap. 2:i , tum in primis vers. 20 & 21. Deinde phrasis Apostoli , *πιστεύειν*, non tam malum imminens, quam jam gliscens immo forsan invalescens innuit, quod in tanto Ecclesiæ flore, quam ipse Apostolus magnopere extollit, ceu vidimus §. I. a meritis & apertis hostibus Christianæ religionis sive Judæis sive Paganis vix ac ne vix quidem, sine assumtis Christianismi coloribus & pelle ovina, potuisse inferri. Crassa nimis & foeda specie, quacunque demum larva, a nominis Christiani professione si discedas, obducta apparuisset Judæorum vel Gentilium impietas illuminatis, quantumvis magnam partem *παραβολής*. De cætero: certum est, hoc seculo orbem obiisse Philosophos haud paucos animo contra regnum Christi infensissimo. Quorum referendus famosus ille Apollonius Thyanæus, cui effreni prorsus fingendi licentia , ut haberent Gentiles , quem Christo opponerent , tanta tribuunt

sunt miracula, v. g. vaticinia, ægrotorum sanationes, mortuos resuscitatos Philostratus & Hierocles, ut cum Servatoris miraculis ea certare possint: quorum tamen fraus nimis pellucet ceu, præter alia, vel solum arguit silentium scriptorum coæuorum, non Christianorum tantum, sed & Paganorum. Tales itaque non quidem plane excludimus, nec tamen nostro in loco istos præcipue respici, a nobis impetramus, ut credamus. Quin & ipsa Historia i:mi post Christum natum seculi nostræ favet conjecturæ. Quamquam enim satanæ ausus tum temporis, per Philosophos aliosque hostes, non leves fuere, quippe quorum opera omnia movebat lapidem, ut adversus invalescentem Christi fidem inveteratam mortalibus persuaderet superstitionem, tamen id ad deterrendos eos potissimum valuit, qui nondum Sacra Christiana suscepérant: meritis erroribus sive Philosophicis sive Judaicis spargendis apud conversos, præsertim absque persecutionibus si esset, quibus hi Pseudo-Apostololi, qui Colossenses turbabant, non leguntur usi, nihil fere promovebat, multo minus plures Ecclesiæ simul in errandi periculum conjicere potuit. Contra: id per hæreticos seu fidem Christianam in speciem profitentes sæpius feliciter proh! præstítit. Jam vero pluribus Christianorum cœtibus in Asia idem malum ab iisdem, vel saltem similibus, turbatoribus imminuisse, patet ex commentate i:mo nostri Capitis. Quod confirmant annales Ecclesiæ ad illa tempora. Ut, notante Sulpitio,

in Palestina Christiani pœne omnes ab Apostolorum
tempore ad Adriani usque tempora Christum DEum sub
legis observatione crediderunt, ἐλαττὶς τὸν Act. 21:
20. dicti, qui veræ fidei professionem retinuere, quo-
rum proinde studio legis Ceremonialis tenendæ,
utut non secundum scientiam esset, Jacobus cum
Presbyterio l. c. aliquid putabat concedendum; do-
nec pleniore lumine perfusi Christianæ libertatis
rectius caperent rationes; ita vix ullum hujus æta-
tis reperias hæreticum aut ab eo seductum, quin
fidei minus, quam debebat, operibus pleraque tri-
buens, ex lege & electiis operibus salutem pe-
tendam credat. Multa admodum Asia loca tum
hac hæresi suisse infecta antiquissimi certe Patrum
testantur. Duo hæcce: ad quos & contra quos vir
divinus scripserit, ideo placuit paulo operiosius ex-
cutere multaque, data occasione, anticipa-
re, ut in dicendis Parte posteriori dice-
re, ut in brevioribus esse.

